

Kommunedelplan løyper

(Foto: Gausdal kommune)

Planbeskrivelse med bestemmelser

Vedtatt av kommunestyret i sak 77/24, 28.11.2024

Sist redigert 30.04.2026 når det ble oppdaget at det var manglende samsvar mellom løypekart (juridisk bindende) og denne planbeskrivelsen

Innhold

1. Innledning.....	3
1.1 Bakgrunn for planarbeidet	3
1.2 Formålet med planen og planens varighet	3
1.4 De ulike dokumentene og sammenhengen mellom disse	4
2. Planprosess og politikkutforming	4
2.1 Organisering	4
2.2 Medvirkning	4
3. Rammer og premisser for planarbeidet	5
Lovgrunnlag (ikke uttømmende)	5
Nasjonale føringer og retningslinjer.....	6
Regionale planer og føringer	7
Innlandsstrategien (Regional planstrategi for Innlandet 2020-2024).....	7
Regional plan for det inkluderende Innlandet.....	7
Regional plan for klima, energi og miljø.....	7
Vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion (2022-2027).....	8
Lokale planer og føringer	8
Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2032	8
Kommuneplanens arealdel 2020-2032.....	9
Andre relevante kommunale planer.....	10
4. Innspill og forslag til endringer i planforslaget	11
5. Planbestemmelser	11
6. Virkninger av planforslaget.....	13
6.1 Virkning av planen vurdert etter sentrale tema.....	14
Naturmangfold.....	14
Annet friluftsliv – stille områder	14
Folkehelse, barn og unge	14
Tamreindrift	15
Skred	15
Virkning av løyper innenfor ulike verneområder i Gausdal.....	15
7. Oppsummering av planforslaget	16

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for planarbeidet

Gjeldende løypeplan ble vedtatt i 2015. Siden da har det skjedd mye når det gjelder interessen for å gå på ski, kvalitet og omfang av preparerte løyper, reiselivssatsing og hytteutbygging, og hytteeierne og turistenes preferanser. Bruken av fjellområdene har de siste årene økt både sommer- og vinterstid. En god sti- og løypeplan er viktig for kanalisering av ferdsel og for skånsom bruk av fjellområdene. Samtidig har det kommet henvendelser om forslag til nye, eller omlegging av eksisterende, løyper i kommunen. I kommunal planstrategi, vedtatt i 2022, ble derfor rullering av løypeplanen oppført med oppstart i 2023. En rullering av løypeplanen vil gjøre arbeidet med løyper og traseer mer forutsigbart, og et gi et oppdatert kunnskapsgrunnlag og god oversikt over ulike interesser som kommunen skal ivareta. Det vil også ha betydning for friluftsliv og folkehelse i kommunen.

I likhet med gjeldende løypeplan utarbeides løypeplanen som en kommunedelplan. Dette med hjemmel i § 11-1 i Plan- og bygningsloven, som sier at det kan utarbeides kommunedelplan for bestemte områder, temaer og virksomhetsområder.

Løypeplanen skal avklare forhold knyttet til bruk av motorkjøretøyer i utmark til oppkjøring og preparering av løyper. Hjemmelsgrunnlaget for løypeplanen er Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 3, 3. ledd hvor det står at kommunestyret kan gi bestemmelser om kjøring som er nevnt i § 3 b-g herunder om områder, traseer, sesonglengde, tidspunkter for kjøring, utstyr mv. Under § 3 bokstav c og e) står det at - Motorkjøretøy kan på vinterføre nyttes til c) transport som er nødvendig for drift av turistanlegg (overnattings- og serveringssteder) som ikke ligger til brøytet bilveg, e) opparbeiding og preparering av skiløyper og skibakker for allmennheten og for konkurranser når det foretas av kommuner, hjelpekorps, idrettslag, turlag eller turistbedrifter.

Kommunedelplan løyper i Gausdal kommune er ikke en del av kommuneplanens arealdel og vil følgelig ikke være juridisk bindende i forhold til arealdisponering. Bruk av motorkjøretøyer i utmark krever videre grunneiers tillatelse, jf. motorferdsellovens § 10. Delplanen gjelder for hele kommunen.

1.2 Formålet med planen og planens varighet

Fysisk aktivitet, rekreasjon og trening er svært viktig i et folkehelseperspektiv. Ny løypeplan for Gausdal kommune skal derfor sikre muligheten for et godt og bredt tilbud av løyper for både befolkningen og tilreisende i Gausdal kommune, og gjelder både for skiløyper og løyper for hundekjøring. Løypeplanen må videre avklare andre behov for løypetraseer, som transportløyper til turistbedrifter som ikke ligger til brøytet bilveg og forsvarets treningsløype for motorkjøretøy ved Kittilbu.

Ny løypeplan i Gausdal må være fremtidsrettet. Svært mange ønsker å gå på ski og svært mange benytter skiløypene i dag. Det viser seg også at gode skiløyper er avgjørende for hvor folk ønsker å bygge nye hytter, og mange turister kommer til Gausdal for å gå på ski. Et godt utbygd løypenett er derfor viktig også i et næringsperspektiv.

I arbeidet med planen har man vurdert om noen løypetraseer skal gå ut fra planen (løyper som ikke lenger er i bruk), samt at det er tatt inn regler for vedlikehold og utarbeidelse av løyper sommerstid.

Det er ikke angitt tidsrom for planens varighet. Planen vil være gjeldende til kommunen - etter en helhetlig vurdering - ser at det er behov for en revidering. Behov for revidering må løftes inn for kommunestyret i arbeidet med kommunal planstrategi.

1.4 De ulike dokumentene og sammenhengen mellom disse

Denne **planbeskrivelsen med bestemmelser** redegjør for bakgrunn og prosess, samt beskriver planforslagets innhold og de vurderinger som er gjort i arbeidet med å framstille planforslaget. Bestemmelsene er en revidert utgave av gjeldende bestemmelser. Regler for vedlikehold og utarbeidelse av løyper på barmark er tatt inn.

Vurdering av innspill viser de innspillene som er blitt vurdert. Vurderingen har til hensikt å avdekke hvilken virkning/konsekvens foreslåtte løyper vil kunne ha på ulike temaer inne natur, miljø og samfunn.

Løpekartet er juridisk bindende. Løpene i kartet er en grov framstilling av tillatt trasé. Mindre justeringer for god og skånsom terrengtilpasning kan tillates.

2. Planprosess og politikkutforming

Iht. § 11-13 i plan og bygningsloven skal det utarbeides planprogram for kommunedelplaner. Planprogrammet skal bl.a. gjøre rede for formålet med arbeidet, planprosess med frister og deltagelse og opplegg for medvirkning. Planprogrammet ble lagt ut på offentlig ettersyn i perioden 28.11.2023 –19.01.2024, og ble fastsatt av planutvalget i sak 9/24, den 02.02.2024. Planen vedtas med hjemmel i Plan og bygningsloven (Pbl.) og Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag.

2.1 Organisering

Tabellen nedenfor viser organiseringen rundt arbeidet med kommunedelplan løyper i Gausdal.

Tabell 1 Organisering av kommunedelplanen

Vedtaksmyndighet	Kommunestyret
Styringsgruppe og planmyndighet	Planutvalget
Arbeidsgruppe	Landbrukskontoret (2), planavdelingen (3), eksterne interessenter (Gausdal fjellstyre og Sør-Gudbrandsdal skogeierlag).
Sekretariat	Landbrukskontoret og planavdelingen.

2.2 Medvirkning

For å få en god løypeplan er det viktig å involvere løypelag, idrettslag, turistdestinasjonene og brukerne på en god måte. Følgende medvirkningsmøter er gjennomført:

- Møte med Espedalen sti- og løypelag, Vestringen IL og Værskoi løypekomité den 12.04.24. Augga løypelag og Gausdal vestfjell nord var også invitert, men de hadde ikke mulighet til å stille.
- Møte med Synnfjelløypene, Torpa IL v/hundegruppa og Gausdal trekkhundklubb den 02.05.24. DNT var invitert, men hadde ingen ønsker om endring.

- Møte med Skiløyper Svatsum øst, Turløypekomitéen i Gausdal, Skeikampen Pluss Ba, Follebu skiklubb og Gausdal skilag den 03.05.24. Nysæterkjølen løypeforening var invitert, men hadde ikke mulighet til å stille.
- Møte med Hundeløyper i Gausdal Nordfjell/Sør-Fron/Ringebu den 14.05.24.
- Store områder er vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat i Gausdal. Det ble derfor arrangert eget medvirkningsmøte for Statsforvalteren i Innlandet og nasjonalparkforvalter i Langsua nasjonalpark den 14.05.24.
- Møte med Bjerke Huskies den 21.05.24.

Det ble også orientert om arbeidet med løypeplanen i regionalt planforum den 26. oktober 2023. Etter 1.gangsbehandling i planutvalget ble planforslaget lagt ut til offentlig ettersyn/høring, samt at det ble gjennomført et åpent plenumsmøte under høringsperioden. Det kom inn 17 merknader før fristen, i tillegg fire etter fristen. Hovedpunktene i merknadene er oppsummert i merknadsvurderingen.

3. Rammer og premisser for planarbeidet

Lovgrunnlag (ikke uttømmende)

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (LOV 2008-06-27 nr. 71)

Rullering av kommunedelplanen skal følge prosessreglene i pbl kapittel 11 om kommuneplan. Det er derfor utarbeidet og fastsatt et planprogram som grunnlag for planprosessen. Planforslaget høres (offentlig ettersyn) i minimum 6 uker, jf. PBL § 11-14, og vedtas av kommunestyret. Bestemmelsene er juridisk bindende, jf. § 11-6.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (LOV-1977-06-10-82) med nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag

Formålet med loven er «ut fra et samfunnsmessig helhetssyn å regulere motorferdselen i utmark og vassdrag med sikte på vern av naturmiljøet og fremme trivselen». Av forarbeidene til loven fremgår det at begrepet «naturmiljø» skal forstås i videste betydning. Det omfatter både naturlandskap med mark, planteliv og dyreliv og andre miljøverdier som ren luft, rent vann, landskap stillhet og ro. Formuleringen «fremme trivselen» innebærer at loven også skal ta sikte på å tilgodese rekreasjonsverdier, friluftsliv og naturopplevelser.

Løypeplanen skal avklare forhold knyttet til bruk av motorkjøretøyer i utmark til oppkjøring og preparering av løyper. Hjemmelsgrunnlaget for Løypeplanen er Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 3, 3. ledd.

Uavhengig av lovverket på dette området kan grunneier forby eller begrense motorferdsel på egen eiendom.

Naturmangfoldloven (LOV 2009-06-19 nr. 100)

Naturmangfoldlovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern og gjelder på norsk landterritorium, herunder innsjøer og vassdrag.

Lov om friluftslivet (LOV-1957-06-28-16) (friluftsloven)

Gjør blant annet rede for hva som er lov i både utmark og innmark. Friluftslovens § 11 gir en generell bestemmelse om ferdselskultur, som gjelder for alle typer ferdsel og opphold i naturen.

Lov om folkehelsearbeid (LOV 2011-06-24 nr. 29)

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Lov om kulturminner (LOV-1978-06-09-50)

Etablering av løypetraser kan komme i konflikt med automatisk freda kulturminner. Kulturminneloven § 9, første og andre ledd gjelder for denne typen tiltak.

Lov om vassdrag og grunnvann (LOV-2000-11-24-82)

Denne loven har til formål å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann.

Nasjonale føringer og retningslinjer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2023 -2027).

Hftet beskriver hva kommunene, fylkeskommunene og statlige myndigheter har av sentrale utfordringer, og hva vi må ta særlig hensyn til i planleggingen for å følge opp nasjonale interesser og nasjonal politikk.

Forventningene omhandler planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling, vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet, bærekraftig areal- og transportutvikling, samt byer og tettsteder der det er godt å bo og leve.

Planleggingen skal bygge opp under bærekraftmålene, de nasjonale klima- og miljømålene, lokalt folkestyre og mulighetene for bosetting og verdiskaping i hele landet.

Rikspolitiske retningslinjer for barn og unges interesser i planleggingen

Retningslinjen skal sikre barn og unge tilstrekkelige og gode lekearealer. I nærmiljøene skal det for eksempel finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø, det skal gis muligheter for ulike typer lek på ulike årstider og arealene skal kunne gi mulighet for samhandling mellom barn, unge og voksne.

NOU 2023:10 «Leve og oppleve – reisemål for en bærekraftig framtid»

Omtaler bl.a. viktigheten av å bevare unik natur og håndtere økt besøk.

Regjeringens handlingsplan for friluftsliv (2018)

Med mål om at flere utøver friluftsliv, og får oppleve friluftsliv som en kilde til bedre og helse og høyere livskvalitet, vedtok regjeringen en handlingsplan for friluftsliv i 2018. Regjeringen vil med dette gi et løft for ferdselsårene i friluftslivet, og oppfordrer alle kommuner til å revidere eller utarbeide sti- og løypeplaner, og legge til ette for at stier og løyper blir innarbeidet i det offentlige kartgrunnlaget (DOK).

Plan for friluftslivets ferdselsårer (M-1292, 2019)

Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder til bruk for utarbeidelse av planer for friluftslivets ferdselsårer.

Verneplan for vassdrag (002/4 Gausa, 1980/VP11)

Hensikten med verneplanen er å sikre helhetlige nedbørfelt med sin dynamikk og variasjon fra fjell til fjord. Vernet gjelder først og fremst mot vannkraftutbygging, men verneverdiene skal også tas hensyn til ved andre inngrep.

Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag (1994)

Gjelder for 100-metersbeltet og for spesielt verdifulle områder utenfor dette. Siden vassdragene

er vernet mot kraftutbygging gjennom Stortingsvedtak og ikke etter særlov, skal det ved vurdering av andre typer utbyggingstiltak (veger, fritidshus m.v.) utøves et så strengt skjønn at verneverdiene blir tatt vare på.

Regionale planer og føringer

Innlandsstrategien (Regional planstrategi for Innlandet 2020-2024)

Innlandsstrategien peker retning inn i framtiden og legger samtidig en strategi for hvor og hvordan vi kommer dit, ved å vise hvordan vi skal møte framtidens utfordringer og realisere våre muligheter. For å realisere mulighetene i Innlandet legges bærekraftig ressursforvaltning, levende lokalsamfunn og at aktører i fylket vårt får større nasjonal betydning og synlighet, til grunn. Strategien har fire satsingsområder:

Innbyggere, Inkludering, Innovasjon og infrastruktur

For denne planen trekkes satsingsområdene innbyggere og innovasjon fram:

Innbyggere: Satsingsområdet vektlegger blant annet at for bærekraften i et samfunn er befolkningens helse og livskvalitet viktig og at service-, velferds- og fritidstilbud i nærmiljøet betyr mye for den enkeltes livskvalitet. Videre vektlegges det at det er viktig at deltidsinnbyggerne trives og tilbringer tid i fylket. Det er også viktig at naturkvalitetene i fylket i minst mulig grad mister sin verdi. Artsmangfold og naturopplevelser er viktig for både hel- og deltidsinnbyggeren. Det er viktig å forvalte dyre- og plantearter for framtiden, som for eksempel villrein.

Innovasjon: Innlandet er det største reiselivs- og hyttefylket i Norge. Strategien vektlegger at opplevelsesutvikling og verdiskaping må skje lokalt og i en helhetlig og samfunnsmessig sammenheng, der økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft må ligge til grunn. Det er nødvendig med helhetlig planlegging for å kunne håndtere de store variasjonene i hvor mange mennesker som oppholder seg i fylket.

Regional plan for det inkluderende Innlandet

Regional plan for det inkluderende Innlandet skal sette retning for samfunnsutviklingen og bidra til en felles inkluderingsdugnad. Innlandet skal oppleves som et åpent og inkluderende samfunn for alle, både økonomisk, sosialt, kulturelt og samisk. Et mål for Innlandet er å ha attraktive, tilgjengelige og bærekraftige byer og lokalsamfunn for alle. En strategi for å nå dette målet er å sikre tilgang til aktivitet og friluftsliv i hverdagen. Innlandet har en unik og mangfoldig natur og dette gir gode muligheter for friluftsliv og rekreasjon. Tilrettelagte friluftslivsområder er viktige arenaer for at folk kan møtes, og idrettslige opplevelser kan være viktig for inkludering og fellesskap i lokalmiljøet. Det er derfor viktig å ta vare på friområder og sammenhengende sti- og turvegnett. Uorganisert aktivitet etableres når nærmiljøet er tilrettelagt for det.

Regional plan for klima, energi og miljø

Denne planen gir føringer for hensyn til naturverdiene i fylket. Planen inneholder strategier for en kunnskapsbasert forvaltning av viltressursene og arealdisponeringer som tar hensyn til naturmangfoldet.

Vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion (2022-2027)

Formålet med vannforvaltningsplanen er å gi en oversiktlig fremstilling av hvordan vannet bør forvaltes i et langsiktig perspektiv. Planen er et viktig verktøy for å oppfylle vannforskriftens mål om helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet og vannressursene.

Lokale planer og føringer

Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2032

Samfunnsdelen inneholder kommunens overordnede politiske mål og strategier innenfor prioriterte samfunns- og tjenesteområder, og legges til grunn ved utarbeidelse av kommuneplanens arealdel som er juridisk bindende. Det overordnede målet i samfunnsdelen er at Gausdal skal være et godt sted å bo, leve og arbeide, der slagordet til kommunen er «Sammen får vi det til». Slagordet skal fylles med innhold gjennom følgende satsningsområder:

- Sammen om gode hverdagsliv
- Sammen om et nært og attraktivt lokalsamfunn
- Sammen om en grønnere kommune
- Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap
- Sammen om bærekraftig arealbruk (arealstrategier)
- Sammen i Lillehammer-regionen
- Bærekraftig økonomi
- En organisasjon som samskaper

For den aktuelle planen vil satsningsområdene «sammen om en grønnere kommune» og «sammen om bærekraftig arealbruk» være spesielt viktige.

Sammen om en grønnere kommune: Satsningsområdet fremmer blant annet mål om at Gausdal skal være en viktig aktør i det grønne skiftet, ta vare på naturen, planlegge helhetlig, ta bærekraftige valg, handle klimavennlig og jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030. Dette skal de få til gjennom å:

- Motivere til investeringer i klimatiltak
- Ta hensyn til biologisk mangfold
- Sikre balanse i videre fritidsboligutvikling

Følgende bærekraftsmål ligger bak satsningsområdet:

Sammen om bærekraftig arealbruk: Gausdal kommune er en landbruks-, nasjonalpark-, og friluftslivskommune. God forvaltning av de grønne områdene er viktig for å legge til rette for trivsel, fysisk aktivitet og naturmangfold.

Satsningsområdet fremmer at *god arealforvaltning er et viktig premiss for en forutsigbar samfunnsutvikling i kommunen*, og har som hovedmål at arealbruken i kommunen skal gi et så

lite klima- og miljøavtrykk som mulig, samt forvaltes på en balansert og bærekraftig måte. Arealplanleggingen i kommunen skal også tilrettelegge for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskapning.

Satsningsområdet fremmer ulike arealstrategier med retningslinjer som skal legges til grunn ved utarbeidelse og vedtak av alle tema- og arealplaner og i byggesaksbehandling:

Bærekraftig arealdisponering

- Muligheter for bruk og verdiskapning i fjellområdene skal utnyttes, både innenfor og i tilknytning til verneområdene

Fritidsbolig- og reiselivspolitik

- Kulturlandskap og kulturmiljø for stedsidentitet og attraktivitet skal ivaretas
- Kommunen skal være en stolt og ansvarlig nasjonalparkkommune

Næringsutviklings- og verdiskapingspolitikk

- Det skal tilrettelegges for et næringsliv som ikke truer natur- og arts mangfold
- Det skal videreutvikles og stimuleres til økt naturbasert reiseliv og naturbaserte opplevelser

Følgende bærekraftsmål ligger bak satsningsområdet:

Kommuneplanens arealdel 2020-2032

Vinterløyper ligger i hovedsak i LNF-formål:

4.1 LNF: Landbruks-, natur- og friluftsområder (PBL § 11-11 nr. 1)

- A. I LNF-områder kan det tillates bygninger og anlegg som er knyttet til landbruk og mindre tiltak som fremmer bruk av områdene for naturopplevelser og friluftsliv.
- B. I LNF-områder tillates ikke fradeling for boligbebyggelse, fritidsboligbebyggelse eller bebyggelse for andre næringsformål enn landbruk.
- C. Vegetasjon langs vassdrag skal bevares, jf. pkt. 5.1.C.

Retningslinjer:

- Enhver tillatelse til tiltak i LNF-område må gis under forutsetning om at bygning eller anlegg ikke er i konflikt med LNF-formålet.*
- Særlig skal en se til at tiltaket ikke er i konflikt med eller medfører nedbygging av; dyrket mark eller dyrkbar mark, område med sammenhengende innmarksbeite eller med sammenhengende skog av god bonitet, områder som er viktige for friluftsliv og allmenn ferdsel i utmark eller områder som har viktige naturverdier. Det skal legges særlig vekt på hensynet til kultur- og seterlandskap i saksbehandlingen.*
- Oppfylling/uttak av masser med mer enn 3 m terrengavvik eller over 1 daa utstrekning er søknadspliktig, jf. 20-1 k). Tiltak som medfører store endringer i terrenget eller som får uheldig landskapsvirkning bør unngås.*
- I områder med, eller nær, viktige masse-/ mineralforekomster bør det ikke gjennomføres tiltak som båndlegger arealene eller på annen måte vanskeliggjør utnytting av ressursene.*

Andre relevante kommunale planer

Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelser (2021)

Kommunedelplanen er et politisk styringsdokument for å utvikle tilbud for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelser. Planen konkretiserer kommunens målsettinger og tiltak for å nå målene. I planen beskrives sikring av tilgjengelighet til turmarka, gjennom fokus på og samarbeid om løyper og turstier, som en strategi for å følge opp målene og delmålene i kommuneplanens samfunnsdel.

Temaplan naturmangfold for Gausdal kommune 2023-2027 (2022)

Temaplan for naturmangfold har som hovedmål å få en helhetlig oversikt over verdifulle naturområder og arter i Gausdal kommune. Et av hovedmålene til planen er å hindre tap og fragmentering av leveområder. Et tiltak for å nå dette målet er å ivareta viktig naturmiljø, gjennom å forvalte naturen ved å ta miljøhensyn for å fremme biologisk mangfold og verne om truede og sårbare arter. Kommunen skal bidra til kompetanseutvikling og interesse for å ta vare på naturmiljø gjennom å samarbeide med skog- og jordbruksnæringa, Gausdal fjellstyre og Statsforvalteren i Innlandet. Et annet tiltak er å kartlegge og ivareta korridorer, ved å se helhetlig på store områder, med tanke på korridorer og grønn infrastruktur for vilt og insekter. Et viktig grep for å ta hensyn til grønn infrastruktur er å unngå å dele opp sammenhengende naturstrukturer og -områder.

Forvaltningsplan med besøksstrategi for Langsua nasjonalpark (2020)

Gjennom de verneprosessene som har vært gjennomført i forbindelse med opprettelsen av Langsua nasjonalpark og tilhørende verneområder er det gjort et omfattende utredningsarbeid knyttet til ulike verneverdier, og verneverdiene er vurdert i forhold til bestemmelsene om motorferdsel i vernebestemmelsene.

Forvaltningsplanen angir retningslinjer for skiløyper, hundekjøringsløyper og motorferdsel i Langsua nasjonalpark. Utenom et par unntak, tillates det ikke preparering av skiløyper inne i nasjonalparken. Skiløypenettet tåler dagens besøkstrykk og også en viss økning i ferdsele framover.

Forskrift for båndtvang

Gausdal kommune har egen forskrift om båndtvang for hund i Gausdal. Forskriften skal jf. § 1. *Formål* medvirke til at hunder ikke jager bufe på beite og å motvirke konflikter mellom hundeeiere og andre brukere av de mest brukte skiløypene i kommunen. Forskriften ble sist revidert og vedtatt 26.09.2019. Vedlagt forskriften er kart med skiløypene det er båndtvang i.

Kommunale retningslinjer for behandling av motorferdselsaker i Gausdal

Det ble den 29.09.2022 vedtatt egne retningslinjer for behandling av motorferdselsøknader i Gausdal kommune for å følge opp intensjonene i lovverket og sikre likebehandling av saker. I retningslinjene så er det blant annet føringer for preparering og vedlikehold av skiløyper som er relevant for løypeplanen.

4. Innspill og forslag til endringer i planforslaget

Det kom totalt inn 30 innspill til planen. En fullstendig oversikt over innspillene, samt vurdering av hvert enkelt innspill, ble samlet i et eget dokument «konsekvensvurdering av løyper». Etter at planen var ute på offentlig ettersyn, kom det inn totalt 21 merknader. Hovedpunktene i merknadene er listet opp i merknadsvurderingen. Dokumentet «konsekvensvurdering av løyper» er bearbeidet slik at forslagene til endringer i planforslaget er synliggjort.

5. Planbestemmelser

Hjemmelsgrunnlaget for bestemmelsene om oppkjøring og preparering av løyper er § 3, tredje ledd i nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag. Bestemmelser for maskinell tilrettelegging av løyper er i tillegg hjemlet i plan- og bygningsloven § 20-1 bokstav k), naturmangfoldloven og kulturminneloven §§ 9 og 10. Alle tiltak i verneområder skal forelegges forvaltningsmyndigheten for området før behandling etter lovverket vist til over.

§ 1) Formål

Kommunedelplan for løyper i Gausdal skal sikre et godt og bredt tilbud av løyper for befolkningen og tilreisende i kommunen. Løypeplanen skal sikre at det blir tatt hensyn til natur og naturmiljø og at man har et differensiert tilbud med preparerte løyper der det er stor utfart og kvista løyper i indre og sårbare fjellområder.

§ 2) Rammer

- Kommunedelplan for løyper i Gausdal kommune er ikke en del av Kommuneplanens arealdel, og følger ikke juridisk bindende i forhold til arealdisponering.
- Preparering og tilrettelegging av løyper krever grunneiers tillatelse.
- Sluttidspunkt for oppkjøring av «Jønnburunden», Rausjøen (Austgarden) (12), Espedalen (30) samt løyper i naturreservatene er 10. april, eventuelt 2. påskedag i de årene hvor 2. påskedag faller senere enn 10. april.

§ 3) Definisjon av løyper og nærmere bestemmelser

- **Preparert løype:** Løyper som kan prepareres med løypemaskin eller snøscooter, og som kan kjøres jevnlig.
- **Stikka løype:** Løyper som er merket med stikker. Kan kun kjøres for ettersyn av stikkinga.
- **Transportløype:** Løype der det kan foregå transport som er nødvendig for drift av turistanlegg uten vinterveg. Løypen kan stikkes.
- **Scooterpreparert løype:** Løyper uten skispor spesielt tilpasset for trekkhundkjøring, men kan også benyttes av skigåere. Kan kjøres etter behov.
- **Gausdal Maraton:** Trasé for trekkhundløpet Gausdal Maraton.
- **Forsvarets øvingsløype:** Løype som Forsvaret benytter til øvelseskjøring og opplæring i bruk av snøscooter og beltevogn. Ingen restriksjoner for bruken utover det som følger av gjeldende lovverk.

§ 4) Bestemmelser for vedlikehold og opparbeiding av løyper

- A) Det skal vektlegges skånsom tilrettelegging av løypetraséer, hvor det gjøres minimalt med tiltak som for eksempel hogst av skog og markberedning. All maskinell tilrettelegging av løyper er søknadspliktige tiltak etter motorferdselloven, såfremt ikke

annet fremgår av bestemmelser gitt i medhold av lov (f.eks. bestemmelser i reguleringsplan).

Ved kjøring på myr/våtmark skal løyper kun kjøres opp når det er frost i bakken og nok snø for å unngå kjøreskader. Dersom en trasé må legges over vassdrag som er åpne eller delvis åpne vinterstid, skal kryssingen etableres slik at en unngår skade på vassdraget og elvekantene. Se også §4D.

Ved vesentlige terrengarbeider eller maskinell tilrettelegging på barmark skal undersøkelsesplikten jf. kulturminnelovens § 9 oppfylles. Dette gjelder særlig for løypene:

- 7 Omlegging Dokkfløysetra
- 9 Vasskantløypa
- 12 Rausjøen
- 13 Astridbekken – Dyrkningsfeltene (Scooterpreparert løype)
- 15 Solbakken – Kapteinsvegen – Astridbekken (Scooterpreparert løype)
- 24 Gammelsetra – Tøftumssetra
- 27 Hundeløyper Svatsum øst
- 28 Lonhaugen – Bånsjøhaugen – Bennisjøen
- 30 Espedalsvatnet

- B) Kjøring i skogsområder i hekketida fra 1. april til 15. juni skal unngås. Ferdsel i løype 27A (turkis farge) er ikke lov etter 1. februar på grunn av sensitive arter.
- C) Svarte løyper (Gausdal Maraton) kan ikke kjøres etter at maratonen er gjennomført.
- D) Vesentlig terrenginngrep (endring +/- 3 meter i LNF) er i tillegg søknadspliktig etter plan- og bygningslovens § 20-1 bokstav k.
- E) Avstand til elve- og vasskant skal være minimum 6 meter for å ivareta vegetasjonsbelte mot vassdrag. Tiltak i og langs vassdrag er søknadspliktig og skal oversendes sektormyndighetene for behandling bl.a. etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.
- F) Hogst i vernskog utover krattrydding i godkjente løyper er søknadspliktige tiltak ihht. skoglova § 12 og bestemmelsene om vernskogforvaltning i Oppland (1994). Grunneier skal alltid varsles ved tiltak. Merk at all vegetasjon i nasjonalpark og naturreservat har eget vern jf. verneforskriften.
- G) All saksbehandling skal inneholde en vurdering i henhold til naturmangfoldlovens § 7.

Retningslinjer

- a) Ved kjøring over myr og vassdrag skal de påsees at det ikke er lekkasjer av olje, drivstoff og lignende fra motoriserte kjøretøy for å unngå forurensning av og avrenning til vassdrag.
- b) Ved kjøring i sårbare naturtyper skal det vises særlig aktsomhet. Sjekk www.naturbase.no før tiltak.
- c) Dersom det i forbindelse med tiltak i marken oppdages automatisk freda kulturminner som tidligere ikke er kjent, skal arbeidet stanses i den utstrekning det berører kulturminnene eller deres sikringssoner på fem meter. Det er viktig at også de som utfører arbeidet i marken gjøres kjent med denne bestemmelsen. Kulturarv, Innlandet fylkeskommune, skal straks varsles om eventuelle funn, jf. lov om kulturminner § 8, annet ledd.
- d) For å unngå uønskede hendelser bør løyper som krysser veger, som er åpne for offentlig ferdsel, skiltes for å varsle om farlig kryssing. Ved kryssing av offentlig hovedveg bør det

henstilles til vegeier om at det søkes tillatelse fra Statens vegvesen til oppføring av fareskilt 154 Skiløpere.

- e) Enhver skal opptre aktsomt for å unngå skade eller ulempe i vassdrag for allmenne eller private interesser. Vassdragstiltak som kan medføre skader eller ulemper for allmenne interesser kan være konsesjonspliktig etter vannressursloven § 8.
- f) Hogst/fjerning av vindfall i vernskog er søknadspliktig, og det er grunneier som er ansvarlig for søknaden.

§ 5) Dispensasjoner

- A. Bruk av motorkjøretøyer for oppkjøring av løyper som ikke ligger i planen krever dispensasjon etter Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag. Søknad om dispensasjon rettes til Gausdal kommune.
- B. Alle dispensasjoner som berører områder vernet etter naturmangfoldloven (tidligere naturvernloven) skal oversendes vernemyndigheten for behandling etter vernebestemmelsene.

6. Virkninger av planforslaget

Planmyndigheten mener at hensynet til natur og naturmiljø vil bli ivaretatt gjennom vurderinger etter motorferdselloven og naturmangfoldloven, og at verneverdiene og konsekvensene er tilstrekkelig kartlagt og vurdert i forbindelse med verneplanprosessen for Langsua nasjonalpark. Ved nye og vesentlig endring av eksisterende løyper har arbeidsgruppa gjort en vurdering av konsekvenser for landskap, naturmangfold og kulturminnevern osv. Sårbar natur, herunder våtmark og myr, er i størst mulig grad unngått.

Hvert innspill er utredet basert på ulike databaser. Aktuelle databaser som er benyttet i arbeidet vises i tabellen:

Database	Adresse
Innlands-GIS	Innlandsgis.no
Miljøstatus	Miljostatus.no
Naturbase	Naturbase.no
Artsdatabanken	Artsdatabanken.no
Askeladden/Kulturminnesøk	Riksantikvaren.ra.no Kulturminnesok.no
Vegkart, Statens vegvesen	Vegkart.atlas.vegvesen.no
Skisporet	Skisporet.no
NVE Kartkatalog, fare- og aktsomhetsområder	Kartkatalog.nve.no
NGU Kartkatalog, grus- og pukk, løsmasser	Ngu.no/emne/kart-pa-nett
NIBIO Kilden	Kilden.nibio.no
Dyreposisjoner	Dyreposisjoner.no
Sensitive artsdata	Miljodirektoratet.no (krever innlogging)

For å unngå interessekonflikter er det et mål om at hundeløyper og skiløyper holdes atskilt, samt at grunneierorganisasjoner har vært involvert i planarbeidet. Selv om løyper er anført som «hundeløype» skal de også kunne benyttes til skigåere. Disse løypene benevnes som scooterpreparert løype, og skal ikke sporsettes for skiløping.

6.1 Virkning av planen vurdert etter sentrale tema

Det er tatt hensyn til natur- og miljøverdier i arbeidet med ny løypeplan. Store deler av Gausdal vestfjell er vernet gjennom opprettelsen av Langsua Nasjonalpark.

Naturmangfold

Tilrettelegging og preparering av løyper vinterstid er veldig skånsomt for natur og naturmiljø. I terrenget kjøres løypene først når marka er snødekt og snødekke beskytter både vegetasjonen for skade og slitasje. Løypene blir også i stor grad lagt naturlig i terrenget slik at det ikke vil være behov for store tilretteleggingstiltak, men dette vil variere fra område til område, og type utstyr som brukes til preparering. Som det står i planbestemmelsene i punkt 5 er i tillegg all motorferdsel i utmark sommerstid søknadspliktig etter motorferdselloven og dette gjelder også større tilretteleggingstiltak som bakkeplanering/terrenginngrep som må behandles etter PBL.

Alle løyper som er foreslått tatt inn i den nye planen er sjekket opp mot ulike databaser som vist til i innledningen av punkt 6 for å unngå konflikt med viktige natur- og miljøverdier. En kartlagt spillplass for tiur i Jønnebulia har medført en presisering i bestemmelsenes pkt. 2 om at preparering av skiløypen i Jønnebulia avsluttes tidlig. Av de forslagene på nye løyper som er kommet inn er det to lengre forslag som er vurdert til å ikke tas inn i løypeplanen. Dette er nummer 16. og 17. i vedlegget som er hundeløype langs Mannstadlivegen via Holsbru og til Kittilbu og fra Mannstadlivegen og opp til Oppsjøkrysset. Disse ligger inne som Gausdal maraton løyper i tidligere plan, men ønskes nå som faste treningsløyper. Det er ikke ønskelig fra vernemyndighetene sin side å ha faste løyper i eller i nær tilknytning til Dokkfaret landskapsvernområde. Dokkfaret LVO er et viktig vinterbeiteområde spesielt for elg, og det er fryktes at økt ferdsel innover vil legge press på disse naturområdene i vintersesongen. Dette er spesifisert i Forvaltningsplan 2020-2030 for verneområdene i Langsua.

En vurdering av alle nye innspill ligger i vedlegget «Konsekvensvurdering av løyper».

Annet friluftsliv – stille områder

Restriksjoner for motorferdsel er tatt inn både for å sikre hensynet til dyrelivet, men også menneskers behov for stille områder ved utøvelse av friluftsliv. Fastsetting av løypesystemet vil også virke kanalisierende av ferdsele, slik at noen områder får mindre aktivitet og ferdsel. Hele Dokkfaret og de indre områdene av Gausdal vestfjell er tilrettelagt kun med noen kvista løyper, og det er store områder man kan ferdes på der det ikke er tilrettelagte løyper.

Folkehelse, barn og unge

Kunnskapsgrunnlag folkehelse for Gausdal 2023-2026 har hovedfokus på kommunens rolle som samfunnsutvikler, og skal gi et kunnskapsbasert grunnlag for planer, strategier og tiltak. Av de områdene som anses å ha størst betydning i Gausdal på langsikt er det spesielt 4 områder som løypeplanen er med å legge til rette for. Dette er:

- En fortsatt styrking av barn og unges helse og livskvalitet, med mål om økt trivsel og mestring, mer fysisk aktivitet og godt kosthold.
- Forebygge livsstilsykdommer, ved at flere er mer aktive i hverdagen, og har et sunnere kosthold.
- Tilrettelegge for ulike typer møteplasser for alle, både innendørs og utendørs.
- Hvordan endringer i klima/miljø kan påvirke befolkningens helse og miljø. Planlegge for gode klima- og miljøtilpasninger basert på lokale forhold med en bærekraftig arealforvaltning.

Tilrettelegging for løypekjøring gir flere mennesker bedre tilgjengelighet for å utøve friluftsliv, noe som er en vesentlig for god folkehelse. Ser man på de nye forslagene, så kan man trekke spesielt løypa i Holshagen i Follebu, og tilførselsløype fra Bødalskjølen til løypenettet ved Olstadrunden både som gode møteplasser og gi kortere veg for å komme seg ut i løypene.

Tamreindrift

Fram Tamreinlag har rein på vinterbeite i store deler av Gausdal vestfjell. I forbindelse med konsekvensutredningen for etableringen av Langsua Nasjonalpark ble det laget et kart over arealbruk til Fram tamreinlag. Vinterbeitene ligger følgelig innenfor verneområdene i Gausdal Vestfjell som Langsua Nasjonalpark, Espedalen LVO og Hynna naturreservat. Det som er definert som kalvingsområder ligger i området Langsua – Skaget, og utenfor Gausdal kommune. I eksisterende løypeplan er det et skille, en differensiering i grad av tilrettelegging mellom indre og sårbare områder og øvrige mere tilgjengelige områder. Dette er videreført i forslag til ny Løypeplan. Denne differensieringen er sammenfallende med hensyn til arealbruken til tamreinen i området. Innenfor områdene som er definert som vinterbeite er det per i dag både kvista løyper, godkjente preparerte skiløyper og godkjente hundekjøringsløyper.

I rapporten – Ormtjernkampen-Skaget nasjonalpark med tilgrensende områder – virkninger og konsekvenser for jordbruk, skogbruk og tamrein står det under status at tamreinlaget har utfordringer med forstyrrelser av reinen på vinterbeite av skiturister og løse hunder. Som andre dyr vil også tamreinen være sårbar for forstyrrelser. Det er derfor viktig at ferdsel blir kanalisert til bestemte traseer. Preparering og bruk vil da oppfattes som fast og forutsigbar, og vil ikke ha samme forstyrrende effekt. Det er videre viktig at antall løyper begrenses.

Skred

Nye aktsomhetssoner for snøskred (2023) er lagt til grunn. Løypen som går opp langs Malmvegen og deler av løypene på Espedalsvatnet ligger innenfor aktsomhetssonen for skred. NAKSIN er utviklet som et aktsomhetskart for tiltak opp til trygghetsklasse S2 i TEK17 kap. 7. Det vil si bygg som skal stå trygt for et skred med en årlig sannsynlighet på 1/1000. For å preparere disse løypene trengs det ikke å gjøre noen fysiske tiltak på barmark for tilrettelegging. Ifølge NVE Bratthetskart går ikke Malmvegen i terreng som er bratt nok til at det er sannsynlig at skred utløses da hele strekningen går i terreng som er under 27 graders helning. En liten del av løypen ligger innenfor utløpssone for «lange utløp» som tilsier at 5% av skredene går lenger enn den sonen. Ser man på terrenget over så er det en liten del som er over 30 grader der det regnes som at skred kan utløses. Løypekjører bør vurdere snøen, men sannsynligheten anses som veldig lav så løypen legges inn i planen.

Virking av løyper innenfor ulike verneområder i Gausdal

Gjennom de verneprosessene som har vært gjennomført i forbindelse med opprettelsen av Langsua Nasjonalpark og tilhørende verneområder er det gjort et omfattende utredningsarbeid knyttet til ulike verneverdier og verneverdiene er vurdert i forhold til bestemmelsene om motorferdsel i vernebestemmelsene. Det har vært gjennomført møte med både nasjonalparkforvalter i Langsua og Statsforvalteren i Innlandet som har ansvar for naturreservatene etter at innspillene var kommet inn. Verdiene i de ulike verneområdene anses som godt i varetatt gjennom forvaltningsplaner og verneforskrifter for områdene.

7. Oppsummering av planforslaget

Det kom inn 30 innspill til løypeplanen. De fleste av innspillene omhandler skiløyper som ønskes tatt inn i løypeplanen. Flere av disse løypene er allerede etablert og har vært preparert i flere år. Videre foreslås det å ta noen skiløyper ut fra planen da disse ikke lenger blir benyttet som skiløyper.

Kommunen mottok også flere innspill vedørende hundeløyper som ønskes inn i planen. En stor andel av disse har vært kjørt etter en tillatelse gitt av planutvalget i 2003. Etter politisk vedtak ble maratonløypene tatt inn i løypeplanen.

Videre mottok kommunen fire innspill til nye hundeløyper (helsesongs treningsløyper) som ikke tas inn i planen, blant annet som følge av at økt ferdsel i områdene løypene går i kan legge press på verdifulle arter og naturområder.

Ved offentlig ettersyn kom det inn totalt 21 merknader til planforslaget. Det ble gjort noen endringer i bestemmelsene i planbeskrivelsen som følge av merknadene som kom inn, i tillegg at noen av de foreslåtte løypene ble vurdert på nytt.

Løypekartet er juridisk bindende. Løypene i kartet er en grov framstilling av tillatt trasé. Mindre justeringer for god og skånsom terrengtilpasning kan tillates.

Det er tatt inn bestemmelser i planbeskrivelsen, som tydeliggjør saksbehandlingsregler og forventninger til skånsom ferdsel og tilrettelegging. Disse er presisert ytterligere ut fra merknader til høringsforslaget bl.a. for å styrke hensynet til kulturminneloven, naturmangfoldloven og hensynet til vatn og vassdrag. Naturmangfoldlovens § 7 (vurdering etter nml. §§ 8- 12) vurderes som oppfylt og hensynet til naturmangfoldet er dermed som ivaretatt i planen.